

Kulturdepartementet

SOS Alarm fyller en unik samhällsfunktion sedan 50 år och larmar dygnet runt ut hjälpresurser vid olyckor och samhällskriser. SOS Alarm ägs till hälften av svenska staten och till hälften av Sveriges kommuner och regioner, SKR. På uppdrag av svenska staten ansvarar SOS Alarm för nödnumret 112 och informationsnumret 113 13 och har även en central roll i samhällets krisberedskap. SOS Alarm har också via avtal med kommuner och regioner ansvar för att prioritera, larma och dirigera kommunal räddningstjänst och ambulans. När det gäller krisberedskapsuppdragen så har SOS Alarm och länsstyrelserna och övriga statliga TiB-myndigheter en omfattande samverkan som även den regleras via avtal.

SOS Alarm har en viktig roll för att hålla ihop helheten för samhällets alarmeringstjänst. Genom nödnumret 112 kan den enskilde som behöver akut hjälp via ett samtal nå samhällets samlade hjälpresurser. Detta är en viktig och grundläggande princip som regering och riksdag vill slå vakt om.

Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider (SOU 2024:34)

Vad gäller möjligheten att sända andra meddelanden än VMA till allmänheten, anser SOS Alarm att den möjligheten bör utsträckas även till andra utöver myndigheter.

Nuvarande lagstiftning enligt nedan, begränsar möjligheten att sända andra meddelanden än VMA till allmänheten.

Radio- och tv-lag (2010:696)

4 kap, 9 §

15. kostnadsfritt sända meddelanden enligt lagen (2023:407) om viktigt meddelande till allmänheten och, om en myndighet begär det, andra meddelanden som är av vikt för allmänheten,

Ur lagstiftningen om VMA:

Lag (2023:407) om viktigt meddelande till allmänheten

Vilka som får begära sändning

2 § [...] Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter eller i enskilda fall besluta om vilka som därutöver får begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten.

Förordning (2023:579) om viktigt meddelande till allmänheten

Vilka som får begära sändning

Viktigt meddelande

3 § Följande myndigheter får begära sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om varning och information:

- kommuner,
- regioner,
- beredskapsmyndigheter enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap,
- Försvarsmakten, och
- Regeringskansliet.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får meddela ytterligare föreskrifter eller i enskilda fall besluta om vilka som därutöver får begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten om varning och information.

Idag är det endast myndigheter som får begära att få ett sådant meddelande uppläst i radion. I praktiken är det vanligtvis aktuell SR P4 lokalkanal som sänder sådant myndighetsmeddelande. Meddelandet kan röra om att vatten misstänks vara otjänligt, att skolskjutsar inte går eller att skolor är stängda p g a snöoväder och dylikt.

När det däremot handlar om ett VMA så är det inte bara myndigheter som får begära, i och med att MSB har rätt att fatta enskilda beslut. SOS Alarm är en av dessa som är behörig för begäran av VMA enligt enskilt beslut av MSB.

Givet ovan vore det logiskt att samma aktörer som har rätt att begära VMA också har rätt att få använda myndighetsmeddelande.

Detta skulle ge SOS Alarm möjlighet att informera om till exempel att:

- Det är onödigt hög belastning på 112 vid vissa tillfällen, t ex när många ringer 112 om en specifik skogsbrand som räddningstjänsten redan vet om och ofta redan är på plats
- Det som tutar/larmar är inte ett VMA, utan t ex ett backande tåg som tutar (vilket de har skyldighet att göra), eller en tuta som gått igång p g a fel, eller av misstag
- Det är störningar i telefontrafiken vid vissa tillfällen, hos en eller flera telefonoperatörer, dock inte i så hög grad att ett VMA behöver gå ut.

Ett kärnkraftverk eller industri skulle därmed kunna informera om att en tuta som låter gått i gång av misstag. Även en industri skulle kunna meddela att en lukt som oroar allmänheten är ofarlig.

Denna behörighet skulle möjliggöra att SOS Alarm kan

- ges möjligheten att informera allmänheten för att stilla oro och öka tryggheten i situationer där allmänheten uppfattar att det finns en fara vilket det inte gör (vid situationer som inte täcks in av ett VMA), kanske särskilt viktigt i en tid av ökad desinformation
- avlasta nödnumret 112 från onödiga samtal

Vidare är det i grunden lagstiftningsmässigt asymmetriskt att det är fler aktörer som får begära ett VMA än ett myndighetsmeddelande, alltså som har tillgång till den ”högre” nivån än den ”lägre”.

Således föreslår SOS Alarm en justering i det framlagda lagförslaget enligt nedan.

2 Kap:

VMA och andra meddelanden av vikt för allmänheten

8 § Villkor får ställas upp om att kostnadsfritt

1. sända meddelanden enligt lagen (2023:407) om viktigt meddelande till allmänheten, och
2. sända andra meddelanden som är av vikt för allmänheten, om en myndighet begär det.

Andra punkten skulle förslagsvis lyda:

2. sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om en myndighet, eller annan aktör som är behörig för att begära viktigt meddelande till allmänheten, begär det.

Med vänlig hälsning

Rickard Gustafson
Chefsjurist